

از جنگ تا دفاع مقدس ...متن و حواشی...

بهاهتمام:
مینو خانی

بیست گفتگو در باره تأثیرات اجتماعی جنگ و بازتاب آن در آثار هنرمندان

احمدزاده، حبیب / افروز، عمادالدین / اکرامی فر، محمود / میریان، باوود / مدی، هدایت‌الله /
حاتمی کیا، ابراهیم / درویش، احمدرضا / دهقان، احمد / رجیب، محمد / سید محمدی، حسن / ربیعی، رضا /
ساسانی، فرهاد / سراج، حسام‌الدین / سرهنگی، مرتضی / سنگری، محمدرضا / فیاض، ابراهیم / کاکایی، عبدالجبار /
کمرب، علیرضا / کوشکی، محمدصادق / ولایتی، علی

رشته	: خانی، مینو، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: از جنگ تا دفاع مقدس... متن تا حواشی... بیست گفتگو در باره
تأثیرات اجتماعی جنگ و بازتاب آن در آثار هنرمندان ... / به اهتمام مینو خانی.	
مشخصات نشر	: تهران: حمای هنر، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۲ ص.
شابک	: 978-622-95471-2-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
عنوان دیگر	: بیست گفتگو در باره تأثیرات اجتماعی جنگ و بازتاب آن در آثار هنرمندان ...
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ -- تاریخ
موضوع	: Influence : Iran-Iraq War, 1980-1988 --
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ هنر و جنگ
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988-- Art and the war
موضوع	: هنرمندان -- ایران -- سرگذشتنامه
موضوع	: Artists -- Iran -- Biography
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Social aspects
رده بندی کنگره	: DSR۱۶۰۰
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: 0۷0۸۸۲۲



کتابخانه ملی ایران

عنوان: از جنگ تا دفاع مقدس... متن تا حواشی...

به اهتمام: مینو خانی

چاپ اول: ۱۳۸۸

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: 0-2-95471-622-978

قیمت: ۴۰ هزار تومان

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن: ۰۲۱۴۴۲۲۵۱۷۵

تهران، بلوار اشرفی اصفهانی، بالاتر از مرزداران،

کوی فرهنگشماره ۷، پلاک ۱۰، واحد ۷.

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۱۱.....	احمدزاده، حبیب
۱۷.....	افروغ، عمادالدین
۲۷.....	اکرامی فر، محمود
۳۹.....	امیریان، داوود
۴۷.....	بهبودی، هدایت الله
۵۳.....	حاتمی کیا، ابراهیم
۶۵.....	درویش، احمدرضا
۸۵.....	حقار، عمد
۱۰۱.....	ربیعی، محمد سن
۱۰۹.....	رضایی، محمد
۱۱۹.....	ریسی، رضا
۱۲۵.....	ساسانی، فرهاد
۱۳۷.....	سراج، حسام الدین
۱۴۵.....	سرهنگی، مرتضی
۱۶۱.....	سنگری، محمدرضا
۱۷۱.....	فیاض، ابراهیم
۱۷۵.....	کاکایی، عبدالجبار
۱۸۳.....	کمری، علیرضا
۲۰۵.....	کوشکی، محمدصادق
۲۱۷.....	ولایتی، علی اکبر

مقدمه

دکتر کریستف بالایی^۱، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه اینالکو^۲ در پاریس اندکی پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا دومین سال جنگ هشت ساله عراق علیه ایران به عنوان دانشجوی دکترا در ایران زندگی کرده و خرمشهر را طی سال‌های اولیه جنگ از نزدیک دیده است. ریاست وی در «انجمن دوستی ایران و فرانسه» طی سال‌های نیمه دهه ۱۳۷۰، باعث شد یک بار دیگر ایران و ایرانیان را از نزدیک بشناسد. طی این سال‌ها به دلیل علاقه و محوریت کارش بر ادبیات معاصر ایران، مطالعات قابل توجهی نیز بر ادبیات دفاع مقدس داشته و در این مطالعات به این نتیجه رسیده که «جنگ در ایران به یک پدیده اجتماعی خاص تبدیل شده است»^۳ با این همین وقتی سوژه رساله دکترا با عنوان «بازتاب‌های جنگ در نقاشی ایران بعد از سال ۱۹۸۰»^۴ به ایشان پیشنهاد شد، اولین توصیه‌اش به عنوان استاد راهنمای این رساله این بود که باید دو سوال محوری با دست‌اندرکاران جنگ و مرتبطان با مسائل آن اعم از مسوول، نویسنده، هنرمند، استاد علوم سیاسی و ... مطرح شود. این دو سوال عبارت بودند از: آیا جنگ در ایران به پدیده اجتماعی تبدیل شده است؟ اگر بله، چرا؟ و دیگر اینکه، چرا هنرمندان ایرانی علاقمندند جنگ را در آثارشان بازتابی کنند؟

۱. Christophe Balay (۱۹۴۹) نویسنده و محقق فرانسوی و مترجم زبان فارسی.

۲. L'Institut National des Langues et Civilisations Orientales (INALCO).

۳. رساله دکترای نگارنده که در سال ۲۰۱۴ (۱۳۹۳) زیر نظر آقایان دکتر کریستف بالایی و دکتر مصطفی گودرزی انجام و دفاع شد.

بنابراین، سوژه رساله مذکور با طرح دو سوال فوق با دست‌اندرکاران جنگ آغاز شد که البته با هر کدام از مصاحبه‌شونده‌ها، متناسب با تخصص و حوزه کاری، سوال‌های تخصصی دیگری نیز مطرح گردید. اولین مصاحبه در ۱۸ فروردین سال ۱۳۸۸ با مرتضی سرهنگی، نویسنده و روزنامه‌نگار در دفتر ادبیات و هنر مقاومت حوزه هنری و آخرین آن در تاریخ ۱۵ تیر ۱۳۹۱ با احمدرضا درویش، سین‌ماگر در دفتر موسسه قماش انجام شد. طی این مدت بیش از ۲۰ گفت‌وگو انجام گرفت که بنا به ضرورت موضوعی، بخش اندکی از آنها در رساله دکترای مذکور استفاده شد و بخش زیادی از مطالب در آرشیو نگارنده باقی ماند. اما از آنجا که نظرات کارشناسان و هنرمندان در مقطع زمانی فعلی و بعد از ۳۰ سال از پایان جنگ در خصوص جنگ و هنر آن می‌تواند پرتویی بر شرایط و اوضاع و احوال و آثار روزگار و البته مشخص‌کننده شرایط امروز باشد، به نظر رسید انتشار آن حتی یک دهه بعد از انجام، می‌تواند همچون سندی در دست محققان امروز و فردا باشد.

چنانچه خواندن گفت‌وگو، این احساس را در مخاطب ایجاد کند که پاسخ مصاحبه‌شونده، پرسش مناسبی نمی‌طلبیده که مصاحبه‌کننده آن را مطرح نکرده، احتمالاً به دلیل محدودیت وقت گفت‌وگو بوده است. به عنوان مثال، گفت‌وگو با آقای دکتر علی‌اکبر ولایتی در سال ۱۳۸۸، قیقه‌ای که ایشان معین کرده بودند، انجام شد. یا گفت‌وگو با آقای دکتر بهرام بیاض در فاصله بین دو کلاس ایشان در دانشکده علوم اجتماعی محقق شد و در این مدت کوتاه نیز دانشجویان، استاد را به حال خود نگذاشتند. هر چند ممکن است سوال بی‌پاسخ در یک گفت‌وگو در گفت‌وگو با فرد دیگری مطرح شد و پاسخ مناسبی نیز دریافت شده باشد.

علاوه بر این، ذکر چند نکته ضروری است:

اول، یکی از نقائص این مجموعه گفت‌وگو، غیبت دیگر صاحب‌نظران در عرصه‌های مختلف دیگر از جمله تئاتر و گرافیک است. از آنجا که انتشار این گفت‌وگوها بعد از قریب به یک دهه از انجام آنها صورت می‌گیرد، تغییرات اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و هنری، فضای گفت‌وگوی امروز را با مجموعه

قبل متفاوت می‌کرد. به همین دلیل، گفت‌وگو با صاحب‌نظران و هنرمندان دیگر با هدف تکمیل نقطه‌نظرات در دستور کار مجموعه گفت‌وگوی دیگری قرار دارد.

دوم، بعد از خواندن چندین گفت‌وگو، ممکن است برای خواننده دقیق این ذهنیت ایجاد شود که برخی مطالب تکراری است. این نیز به این دلیل است که گفت‌وگو با هر متخصص باید نقطه شروعی می‌داشت و این نقطه شروع، سوال‌هایی بود که دلیل انجام این مجموعه بود؛ پس تکرار برخی نظرات اجتناب‌ناپذیر شد.

سوم، اجازه انتشار گفت‌وگوها در زمان انجام آنها از مصاحبه‌شونده‌ها اخذ شده بود.

په‌ارم، ترتیب گفت‌وگوها بر اساس حروف الفباست. ضمن اینکه تلاش شد اطلاعات هر کدام در مصاحبه‌شوندگان به روزرسانی شود، اما قطعاً کم و کسری‌هایی در این اطلاعات وجود دارد.

پنجم، تلاش شد برای هر سم خاص اعم از فرد، مکان و ... پانوش‌ت مختصری ارایه شود، هر چند نظر می‌رسد این اسامی برای خواننده امروز آشناس‌ت. با تشکر از صاحب‌نظران محرم که فرص‌ت اس‌تفاده از آراءشان را دادند و با امید به اینکه این نقطه نظر‌ت در راه‌ت خواننده امروز و فردا، روشنگر بخشی از تاریخ این خاک باشد.

مینو‌خانی

بهار ۱۳۹۸